

פרוטוקול מס' 27

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
יום רביעי, ט' בכסלו תשנ"ז, 20.11.96 שעה 08:00

נכחו:

חברי הוועדה:
טאלח טריף - היו"ר
מיכה גולדמן
עמנואל זיסמן
תאופיק חטיב
מיכאל נודלמן
אברהם פורז

מוזמנים:
ישראל סדן - מפקד משמר הגבול
ערן שנדר - מנהל המחלקה לחקירות שוטרים, משרד המשפטים
הרצל שפירו - המחלקה לחקירות שוטרים, משרד המשפטים

יועצת משפטית: מירי פרנקל-שור

מ"מ מנהל הוועדה: יפה שפירא

קצרנית: הילה לוי

סדר היום: התעללות שוטרי מג"ב בעצירים פלשתינים.

- 27 -

התעללות שוטרי מג"ב בעצורים פלשתינים.

היו"ר ס' טריף:

בוקר טוב לכולם, אני פותח את ישיבת הוועדה. נזעקנו לישיבה הזאת באופן בהול אחרי שהזדעזענו לראות מראות קשים מאד בטלוויזיה, בהם נראו שני שוטרי מג"ב (משמר הגבול), צחי שמעיה ודוד בן-אבו, ומסיבות רבות חשוב לי לציין את שמותיהם, מתעללים בעצורים פלשתינים. אנחנו עדים למכת מדינה בנושא השפלות ומכות לפלשתינים והדבר הגיע עד כדי תלונה על הכאת ילדים פלשתינים במדרחוב בירושלים. הרושם החזק שמתקבל, עקב התרבות מספר התלונות אצל ארגוני זכויות האדם ואצל עורכי דין, הוא שמדובר בהתעללות לשמה עד כדי גרימת חבלות קשות. לא מדובר בפעילות בטחונית הכרחית מוצדקת, אלא בצעדים שרירותיים. הצעדים הללו שננקטים נגד פועלים ללא רשיון או כנגד חשודים שעוברים מחסומים יוצרים רושם שאנשי בטחון, כולל אנשי מג"ב, מפרשים את חילופי השלטון כהתרת רסן ואולי הם מניחים שהדין לא ימוצה איתם. אני מבקש לדעת מה עושים עם כל התלונות. שמענו שהיו תלונות קשות מאד גם בחודשים יוני-אוגוסט השנה. לצערי, ב-8 מתוך 11 תלונות היו מעורבים חיילי מג"ב. שאלתי למפקד מג"ב היא מדוע שני השוטרים עליהם מדובר לא נמצאים בכלא? מדוע אי אפשר לשפוט אותם? צריך חקירה ועדויות אחרי כל מה שראינו?

א' פורז:

אם הם יישפטו בדין משמעתי הם יקבלו עונש קל מדי.

היו"ר ס' טריף:

צריך לעצור שוטרים כאלה כי אם היה מדובר בשני אזרחים או בשני חיילי צה"ל הם כבר היו בכלא. הם עשו מעשה פלילי, עברו על החוק ופעלו בניגוד להוראות. לפעמים מתקבל הרושם שאם תלונה מועברת למח"ש (המחלקה לחקירות שוטרים), המשטרה או מג"ב יצאו ידי חובתם בכך. אני מבקש ממנהל מח"ש להסביר לנו מדוע הטיפול של מח"ש אורך זמן רב כל כך, גם כאשר הדברים ברורים? מדוע לא מכים על הברזל בעודו חם כדי לעקור תופעות כאלה?

אדוני מפקד מג"ב, אתם זקוקים לסדרות חינוך מיידיות כי התופעה הזאת חמורה. לפני תקופת מה נדרשתי להגיב על כנסים של חזרה בתשובה שהתקיימו במג"ב, ואפילו חיילים דרוזים השתתפו בהם. בוועדה שהוקמה בשנת '92, בראשותו של פרופ' קרמניצר, היתה המלצה להעביר מסר חינוכי לכל שוטר מהשורה. לדעתי המסר הזה לא מועבר או שהשוטרים האלה לא מספיק חזקים או טובים כדי לקלוט את המסר החינוכי הזה. מנתונים של האגודה לזכויות האזרח לשנת '96 אנחנו למדים שמאז הקמת מח"ש התקבלו כ-12 אלף תלונות על שוטרים ובכל שנה נפתחים 4,000 תיקי חקירה נגד שוטרים. אלה נתונים קשים שצריכים להדליק אור אדום במערכת. 60% מהתלונות נגד שוטרים הן על שימוש מופרז בכוח והשאלה היא עם כמה משוטרים אלה מגיעים לידי מיצוי הדין. ממה שידוע לי יש כ-100 שוטרים שסולקו מהמערכת, מתוך אלפי התלונות שהוגשו.

א' פורז:

יש אנשים שמשרתים במג"ב כתחליף לשירות חובה בצבא ואם הם יסולקו זה יהווה עבורם פרס.

היו"ר ס' טריף:

אני לא אסלק אותם אלא אפנה אותם לצבא. צריך לטפל בנושא הזה מיד ובצורה מאד קשה.

א' פורז:

פיטוריו של שוטר בקבע הם עונש חמור מאד אבל חייל שמשרת במג"ב במקום בשירות חובה, עליו זה לא משפיע.

ע' זיסמן:

זהו מקרה חמור שצריך להעניש עליו מיד אבל רוב חיילי מג"ב הם חיילים טובים שמשרתים את המדינה בנאמנות ובמסירות. אל תיצור תמונה כאילו כולם רקובים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זיסמן, אתה מתאר לעצמך שאני אתקוף את מג"ב? הפעילות של מג"ב צריכה להתבצע בצורה אנושית. אדוני, מפקד מג"ב, אני מבקש ממך להגיב על הדברים שנאמרו.

י' סדן:

ברשותכם, אני מבקש לדון במכלול הבעיות ולא דווקא בסוגיה הנדונה. הארוע שבו מדובר איננו חריג, יש ארועים נוספים וצריך להבין שאנחנו בבעיה. אני לא רוצה לטאטא את הבעיות מתחת לשטיח ומן הראוי שתהיו ערים למה שקורה.

אני רוצה לתת סקירה קצרה ולהתייחס גם לנושא החקירה והענישה. השוטרים עליהם מדובר נמצאים במעצר והדין ימוצה עימם. אנחנו לא פועלים עקב לחץ ציבורי אלא על פי ערכאות משפטיות ועל פי כללים ברורים. מג"ב פרוש לאורכה ולרוחבה של מדינת ישראל ועוסק בנושאי בטחון. מטבע הדברים הוא פרוש בצורה מאד רחבה בשטחי יהודה ושומרון שכן הוא הזרוע העיקרית שמתחכח עם האוכלוסיה הפלשתינית בשטחים. הצורך בחיל הזה הוא עצום משום שבצבא, מטבע קיומו, לא מיועד לטפל באוכלוסיה הנמצאת תחת כיבוש או באזורים לא ריבוניים במדינת ישראל. מג"ב הוא חיל הכולל בתוכו גם צבא וגם משטרה. יש לו יכולת אכיפתית ויכולת לוחמנית-מבצעית ולכן הוא יותר פרוש בשטחים. נשאלתי מדוע אין גילויים כאלה בצבא, אבל זה לא מתפקידי לבדוק את הצבא.

א' פורז:

גם בצבא היו גילויים כאלה ובמובן זה אתם לא חריג לרעה.

י' סדן:

לגביי זאת לא נחמה פורתא. בשנים האחרונות גדל מג"ב בצורה משמעותית ומהירה מדי, לטעמי, גם בגלל צרכים בטחוניים. בשנה האחרונה גדלנו בשטחי יהודה ושומרון בלמעלה מ-25% ובסך הכל מג"ב גדל ב-15%. בשנה האחרונה עיבנו את המערכת של מג"ב, בעיקר במעטפת של ירושלים - בדרום, באיזור גילה, בצפון, באיזור ארם ובמזרח באיזור אבו דיס. בשלושת האיזורים האלה הוקמו יחידות חדשות של מג"ב. עיקר ההתחכחות שלנו עם הפלשתינים היא בכניסות לשטחי מדינת ישראל, באזור המרכז במיוחד עד קלקיליה וטול כרם. עשרות אלפי פלשתינים משוועים לפרנסה ורוצים להיכנס לשטחי מדינת ישראל, בין אם יש סגר או אם לא. אלה שאינם מורשים להיכנס עושים הכל כדי להיכנס. שוטרי מג"ב שנמצאים במעברים צריכים לבלום אותם. העבודה שלהם היא עבודה מתסכלת משום שרשויות האכיפה לא בנויות לתפוס ולהגיש כתבי אישום, וגם לא בנויות לפעול בדרך משפטית נגד אותם פלשתינים שרוצים להיכנס לישראל.

א' פורז:

מה אמור איש מג"ב לעשות כשהוא תופס איש כזה?

י' סדן:

הוא אמור להעביר אותו למשטרת ישראל או לשלטונות הצבא כדי שאלה יפתחו בחקירה, בהכנת כתב אישום ובהבאתו לדין. גם הצבא וגם המשטרה לא בנויים לכך ואין להם המערכות לטפל בזה. תחושת התסכול היא נוראה אבל אני לא רוצה שיובן מדבריי, חלילה, כאילו בגלל זה עשו מה שעשו. אני לא מצדיק את הדברים אלא מבטא את תחושותיהם של אנשי מג"ב.

אחרי הארוע המאד טראומתי שקרה אתמול הטחתי הטחות מאד קשות בפלוגה ואמרתי שזהו איננו מקרה בודד בפלוגה הזאת, זה מקרה ראשון שאנחנו יודעים עליו מתעוד מצולם. הם הודו בפניי שאכן כך וזה איננו מקרה ראשון.

א' פורז:

בפלוגה הזאת כולם סדירים למעט הקצונה?

י' סדן:

הפלוגה מונה 95 איש, מתוכם 65 הם בשירות חובה ו-30 בקבע. זה הרכב היחידות הרגילות שלנו ביהודה ושומרון משום בעיות תקציב. שוטר בקבע שקול ל-4 שוטרי חובה וברור שלצבא, שצריך את מג"ב בהקפים רחבים, נוח יותר לתקצב שלישי בקבע ושני שלישים בחובה. רוב הבעיות שלנו הן עם אנשי החובה ויעיד על כך גם מנהל מח"ש.

בפלוגות העוסקות בסיורים משותפים יש ירידה דרסטית בשימוש בכוח ובאלימות כלפי פלשתינים. אני רוצה להעלות על נס את היכולת להתעלות מעל המציאות שהיתה ב-29.9-25.9 ולחזור למערכת סיורים משותפים במהירות ובהתעלם כמעט לחלוטין ממה שקרה לנו. בימים אלה אנשים שלנו נהרגו ונפצעו קשה מירי של פלשתינים ולמרות זאת חזרנו לשיתוף פעולה איתם.

היו"ר ס' טריף:

האם אחרי התקריות התרבו מקרי ההכאות?

י' סדן:

בתחושתי כן, אבל אני מבקש להיות זהיר כי אין לי נתונים בדוקים. מספר התלונות עלה ב-20% משנת '95 לשנת '96.

ת' חטיב:

יש יותר מודעות להגשת תלונות או שבאמת מספר התלונות עלה?

י' סדן:

אני לא יודע. תפקידי איננו למנוע או לעודד הגשת תלונה. בשיחות הרבות שאני מקיים עם השוטרים אני מרגיש שיש תיסכול. בארועים שקרו נוצר סדק ביחסים שלנו עם המערכת שעבדנו איתה שכם אל שכם בשיתוף פעולה שקיבל תשבוחות בלתי רגילות ע"י כל המערכות. גם הפיגועים הקשים שחווינו גרמו לסדק והשאירו את רישומם.

גם ביחידה שלנו שנמצאת בקו התפר באזור המרכז יש עליה בשימוש בלתי מרוסן בכוח של שוטרי מג"ב כלפי פלשתינים. אני לא בטוח שזה בולט בתלונות המוגשות אבל אני אומר את הדברים מתחושת.

א' פורז:

בגבול ארצות-הברית - מקסיקו יש תופעה דומה.

י' סדן:

שלחתי לשם חמישה קצינים שלי לאחרונה כדי ללמוד את המערכות.

היו"ר ס' טריף:

הפלשתינים באים לכאן למצוא פרנסה ולא כולם באים כדי לבצע פיגועים.

י' סדן:

חבר הכנסת טריף, אין זה מתפקידו של מג"ב לשמש סלקטור ולהבחין מי בא לפרנסתו או מי בא לבצע פיגוע. תפקידו של מג"ב הוא לחסום כל מי שאיננו מורשה, ומי שמורשה על פי דין, חובתנו לאפשר לו כניסה חופשית בצורה מסודרת ומבוקרת. עד לפני כ- 10-15 שנים מג"ב היה בנוי במתכונת של שלישי אנשי חובה ושני שלישים אנשי קבע. המערכת הזאת הפרה את האיזונים שלה בצורה קשה ביותר והיום כ-53% הם חיילי חובה וכ-47% בקבע.

א' פורז:

שוטר בחובה מקבל שכר כמו חייל בחובה?

י' סדן:

כן, בערך. אנחנו מקבלים לשרותנו כ-1350 שוטרי חובה, לא כולל בנות, בחתכים שונים של קבוצות איכות. אנחנו מקבלים גם אנשים לקצונה וגם אנשים באיכויות נמוכות. לדאבוני הרב בשנים האחרונות, ועל כך אני זועק חמס, אנחנו מקבלים מעט מאד בני מיעוטים. אני קורא בכל הזדמנות להביא את בני המיעוטים מכל העדות למג"ב כי הם נחוצים לנו. יש להם היכולת לקשר ולתקשר בין האוכלוסיות היהודיות לבין האוכלוסיות הפלשתיניות.

א' פורז:

חבר הכנסת טריף, בקרב בני העדה הדרוזית יש פחות רצון לשרת במג"ב?

י' סדן:

לא, ההיפך הוא הנכון אבל הצבא צריך אותם למשימות אחרות. לדאבוני יש מעט מדי התנדבות מקרב בני המיעוטים האחרים - נוצרים, מוסלמים ובדואים לשרות מג"ב. יש במג"ב כ-14% בלבד בני מיעוטים וזאת ירידה מאד מסוכנת מבחינתי. אני זוכר שבמג"ב היו 26% בני מיעוטים, ורובם היו דרוזים.

אנחנו עובדים בחוליות ובצוותי עבודה קטנים הפרושים בכל הארץ וביהודה ושומרון. משום ההתערערות במערך הקבע והחובה אנחנו לא מסוגלים לאייש את הפעילויות שלנו באנשי קבע, ומטבע הדברים חלק גדול מהפעילויות מבוצעות ע"י אנשי חובה ובפיקודם. בעבר לא היה יוצא סיור ללא שוטר בקבע והיום בקושי הקצינים הזוטרים בקבע וכמעט כל המ"כים בשרות חובה.

חלק גדול ממערכת ההכשרה שלנו שזורה בפעילויות חינוכיות מסוגים שונים, בין אם מדובר בסדרות חינוך, בפעילויות סימולציות שונות, בתרגילים קבוצתיים, בפעילויות עם פסיכולוגים וכו', כדי להכין את אנשינו להתמודדות עם חיכוך עם אוכלוסיה מהשטחים. יש עליה של עשרות אחוזים בפעילויות החינוכיות השונות בשנים האחרונות. ברשותך, חבר הכנסת טריף, החזרה בתשובה לא קיימת במג"ב. אנחנו נותנים הרצאות בתחומים שונים ואני לא רואה בהרצאות בתחום היהדות דבר פסול אלא ההיפך. רוב אוכלוסיית מג"ב היא אוכלוסיה יהודית ורובה מסורתית או דתית. בהרצאות שקיימנו לא היתה הסתה נגד פלשתינים, חלילה, או קריאה לבצע פעולות אלימות נגדם.

לחילופי השלטון בישראל אין שום השפעה על מג"ב ואני שולל את הדברים האלה מכל וכל. הנתונים שיוצגו כאן יוכיחו שמאז חילופי השלטון אין עליה משמעותית, אלא אם כן אנחנו קושרים את הדברים לארועי ה-25.9 או לטראומה הנמשכת מהפיגועים שהיו בשנה שעברה.

אתמול שוחחתי עם המפכ"ל ואמרתי לו בצורה חד משמעית שאנחנו חייבים לשנות את האיזון בין חובה לקבע במג"ב כי בזה טמון המפתח להתגבר על חלק גדול מהתחלואים שקיימים היום בקרב שוטרי החובה. בסיוור שבו יש איש קבע, בין אם הוא הנהג, הלוחם, החובש ובוודאי המפקד, הוא משפיע על האחרים. איש הקבע הוא מבוגר יותר, בשל ומנוסה יותר והוא חרד למקום עבודתו. אם יהיה איש קבע בכל סיוור, כפי שהיה בעבר, רמת ההתחכחות שמסתיימת בשימוש בלתי מבוקר בכוח, תרד פלאים. בדרך זאת אני חושב שנוכל להתגבר על חלק גדול מהתחלואים. תודה רבה.

הי"ר ס' טריף:

תודה. אני מבקש ממנהל מח"ש להציג את דבריו.

ע' שנדר:

בבעיות הרבות שהציג מפקד מג"ב אנחנו תופסים מקום מצומצם למדי במשרד המשפטים, מאחר ומטבע הדברים אנחנו נכנסים לתמונה לאחר שהמעשים התבצעו. יחד עם זאת וכדי להעמיד דברים על דיוקם, לאור הדברים שנאמרו בפתח גם בהקשר למקרה שבגינו אנחנו נאספים היום, אני מבקש להדגיש מספר נקודות. ראשית, גם אם מפקד מג"ב רוצה לחקור מיידית מה נעשה ולהכניס את העושים למחבוש, אסור לו לעשות את זה על פי חיקוק שמופיע בתיקון מס' 11 לפקודת המשטרה וקובע ש"על אף האמור בכל דין, עבירה פלילית שהחשוד בביצועה הוא איש משטרה", ולצורך העניין אנשי מג"ב הם אנשי משטרה לכל דבר ועניין כולל שוטרי חובה, "תיחקר ע"י המחלקה לחקירות שוטרים". לפעמים אני בא בטענות למפקד מג"ב על כך שהוא קיים תחקיר כי זה עלול להשפיע או להפריע לחקירות שלנו. ההגינות מחייבת לומר ששיתוף הפעולה בינינו הוא הדוק ולצדרי הרב לא מעט תלונות אנחנו מקבלים מפיקוד מג"ב ולא ממתלוננים.

ביום חמישי האחרון הועברה אלינו הודעה מפיקוד מג"ב האומרת שנודע להם שתושבי קלקיליה שנתפסו בקו התפר הוכו קשות והגיעו לבית החולים בקלקיליה. השוטרים בהם מדובר אותרו, הם הובאו אלינו באישון לילה וביום שישי בבוקר הודו במיוחס להם. עד היום אין לנו תלונות מסודרות ולפעמים המתלוננים בוחרים שלא לשתף איתנו פעולה.

א' פורז:

אתם כמו מחלקת החקירות של המשטרה?

ע' שנדר:

בשפת הרחוב אני נקרא "המשטרה של השוטרים". אותן סמכויות שיש לשוטר כלפי אזרח, יש לי כלפי איש משטרה. יחד עם זאת אין לנו שיתוף פעולה עם המתלוננים בגלל היעדר אמון במערכת או בגלל קשיים שאנחנו לא מודעים להם.

א' פורז:

ניסיתם להיכנס לבית החולים בקלקיליה או לשלוח מישהו בתיאום עם המשטרה הפלשתינית?

ע' שנדר:

לא, אבל בהקשר הזה אנחנו עובדים עם ה-D.C.O. ואנחנו תלויים ברשות הפלשתינית.

א' פורז:

אני לא מוצא סיבה למה הרשות הפלשתינית לא תשתף איתכם פעולה על דבר כזה.

ע' שנדר:

גם אני לא. אחרי המאורעות שהזכיר מפקד מג"ב היתה הקפאה מוחלטת ביחסים בינינו לבין ה-D.C.O. ורק עכשיו, לאט לאט ולא בכל המקומות, מתחילים לחזור לשגרה. כמי שנכנס לפעולה לאחר מעשה ומקבל את התלונות מפיקוד מג"ב או מאוכלוסיית המתלוננים, אם באמצעות אגודות למיניהן או באופן עצמאי, אני יכול להעיד שבכל המקומות בהם יש מחסומים והמאויישים בדרך כלל ע"י אנשי מג"ב, ובכל המקומות בהם יש פעילות חובה של מג"ב, שבאה במגע עם האוכלוסיה המקומית הערבית, אנחנו מקבלים מספר לא מבוטל יחסית של תלונות בגין מעשים שמגבשים עבירות, מתקיפה ועד שימוש לרעה בכוח המשרה, דהיינו - התעמרות לשם התעמרות והתעללות.

א' פורז:

מה העונשים שהוטלו עד היום על עבירות כאלה? הם מועמדים לדין בפני בית דין למשמעת של המשטרה?

ע' שנדר:

החקירה היא חקירה פלילית לכל דבר ועניין. השאלה היא ראייתית ולמרות כל התסכול והזעם שאני חש כשאני סוגר תיק כזה, קורה לא פעם שבהיעדר תלונה והשוטר אומר - לא עשיתי דבר, אני אנוס לסגור את התיק כתלונה שלא ניתן לברר אותה עד הסוף.

הינו"ר ס' טריף:

אתה לא יכול להעביר את התיק לדין משמעתי כמו בצבא?

ע' שנדר:

אני נותן קרדיט למפקד מג"ב ואני אבוא אליו בטענות אם יש תיק ללא ראיות והוא יכניס את השוטר לכלא. מרגע שאנחנו מחליטים להעביר את התיק להעמדה לדין משמעתי בגין שימוש בכוח שלא כדין, תוך כחצית השנה לכל היותר השוטר נשפט. הבעיה היא שככל שהעבירה היא חמורה יותר, כך ההליך המשפטי יהיה יותר ארוך.

א' פורז:

כמה שנים יכול לגזור בית דין משמעתי בהרכב של שלושה שופטים?

ע' שנדר:

גזר הדין יכול להיות נזיפה חמורה וקנס כספי, לא יותר מזה, לכן המקרים החמורים עוברים לדין הפלילי. בבית משפט אנשים נכנסים למאסר והיו דוגמות של שוטרי מג"ב שנעצרו עד תום ההליכים.

ע' זיסמן:

חבר הכנסת פורז, מה אתה מציע?

היו"ר ס' טריף:

אין אפקט לענישה אם העונש הוא קנס.

ע' זיסמן:

במקרה הזה יש ראיות וניתן לנקוט בכל האמצעים שהחוק מתיר ומיד. אתה מדבר על מקרים שאי אפשר להוכיח אותם.

א' פורז:

משעה שהורשע וקיבל קנס סימן שהיו ראיות נגדו, אחרת לא היה מורשע. אם הוא קיבל קנס או מאסר על תנאי או נזיפה זאת איננה ענישה מספקת. אולי יש בעיה עם השופטים.

ע' שנדר:

צריך להבדיל בין המקרים המופנים לדין המשמעתי לבין המקרים שמופנים לדין הפלילי. אם שוטר מג"ב דוחף בן מיעוטים זאת עבירה אבל היא תופנה לדין המשמעתי.

א' פורז:

ההתעללות הזאת לא הסתיימה בפגיעה גופנית קשה אלא רק בהשפלה ובמכות מיותרות. האם במקרים כאלה אתם ממליצים על דין פלילי או על דין משמעתי?

ע' שנדר:

ההתעמרות הנפשית חמורה בעיניי מהמכה הפיסית ולכן המקרה הנדון יופנה לדין פלילי.

א' פורז:

מה העונש שקיבלו בעבר על מקרים כאלה?

ע' שנדר:

על דברים כאלה אין תקדים מכיוון שלא נתקלנו בתיעוד אבל היו מקרים שהסתיימו בגזר דין מאסר בפועל של מחצית השנה או יותר. הנתונים שהוצגו כאן עושים עוול מסוים למשטרה. במשך שנה אנחנו פותחים כ-4700 תיקים בגין תלונות על כלל שוטרי משטרת ישראל, כולל מתנדבי המשמר האזרחי בתפקיד. העובדה שאדם מתלונן לא מעידה על כך שהשוטר עשה מלאכתו לא כשורה.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שיש תלונות הנשלחות למחלקה לתלונות הציבור במשטרה, כולל של יושב ראש הוועדה.

ע' שנדר:

כ-25% מהתיקים נסגרים מחוסר אשמה, דהיינו: התלונה נבדקה והשוטר פעל כדין. צריך להבין שכלי העבודה העיקריים של השוטר הם האזיקים והאלות ואנחנו מבקשים ממנו לעשות בהם שימוש מושכל רק כשצריך. כ-25% מהתיקים נסגרים כתלונה שלא ניתן לבררה עד תום. המשטרה שולחת אלינו חשוד בפריצה שאומר: היכו אותי. אנחנו מקבלים את האינפורמציה הזאת מהמשטרה והוא הופך למתלונן מבלי שהוא יודע על כך. כשאנחנו באים אליו הוא אומר: עיזבו אותי, שכחתי מזה. כ-20% מהתיקים מובאים למיצוי ההליך בדין, בין אם לדין פלילי או לדין משמעתי, ויתר התיקים נסגרים מעילות סגירה שונות של חוסר עניין לציבור, עבריין לא נודע וכו'.

א' פורז:

האם אתם מפעילים מודיעים סמויים בתוך היחידות, כפי שעושה המשטרה הצבאית, לדוגמה?

ע' שנדר:

אנחנו לא מפעילים מודיעים אלא אם יש לנו מידע ספציפי. אתמול תפסנו שוטר שגנב בתחנת משטרה בפעולה סמויה שלנו, לאור מידע שהיה לנו כלפי אותו שוטר.

היו"ר ס' טריף:

ועדת הפנים מבקשת לבצע בשבוע הבא גיחה לאחד ממחסומי מג"ב. מתי יועמדו לדין השוטרים עליהם אנחנו מדברים?

ע' שנדר:

אני לא אתחייב ולא אומר דבר על התיק עצמו. יש פעולות שאנחנו עושים, אנשים אלה יושבים במעצר, ונשקלת אפשרות לבקש את מעצרו עד תום ההליכים. הדברים יישקלו עניינית ומשפטית ותתקבל החלטה.

א' פורז:

אדוני היושב ראש, התמונה שמצטיירת לפנינו היא עגומה מאד. אני בטוח שהפיקוד הבכיר של משטרה ושל מג"ב הוא בעל כוונות טובות מאד בעניין הזה אבל אנחנו יודעים שזה איננו מקרה ראשון, לא היתה עד כה שום ענישה מרתיעה. למעשה, ברוב המקרים הדברים מסתיימים בנזיפה בבית דין משמעתי ואולי בקנס. אני יכול להבין ששוטר מקצועי המפוטר מהמשטרה מקבל עונש קשה כי הוא מאבד את פרנסתו. אנחנו שומעים שבמרבית המקרים מדובר באנשים שמשרתים במג"ב כתחליף לשירות צבאי ולדעתי המערכת לא נותנת תשובה אמיתית לבעיות האלה.

הערבים שנמצאים אצלנו לא רוצים להתלונן כי הם פוחדים שלמחרת הם יפגשו במחסום אחר את אותו שוטר מג"ב והוא עלול להתעלל בהם. לדעתי, מח"ש צריכה להפעיל יחידה סמויה, כפי שמפעילה מצ"ח בתוך יחידות צה"ל. מערכת השפיטה צריכה להביא לעונשים מרתיעים וצריך להיות ברור לגמרי שאדם שעושה מעשה נבלה כזה, אם הוא ייתפס זה יעלה לו ביוקר רב.

אני מציע שמקרים חמורים לא יובאו בפני בית דין משמעתי אלא בפני בית משפט ואנשים צריכים להישפט לתקופות מאסר ארוכות. אתם צריכים להפעיל את כל הכלים המתוחכמים של משטרה חכמה, כולל מודיעין, כדי לתפוס את האנשים האלה. הנזק הפוליטי והכלכלי שהם גורמים למדינת ישראל בעולם כולו הוא עצום ונורא. אם אתם חושבים שבתי הדין המשמעתיים של המשטרה לא ממצים את הדין, העבירו אותם לבתי משפט אזרחיים ושהתביעה תעמוד בתוקף על כך שהעונשים יהיו מרתיעים ויכללו מאסרים בפועל לתקופות ארוכות.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת חטיב, בבקשה.

ת' חטיב:

ההרגשה שלי היא שהיחידה לחקירות שוטרים לא מצליחה ליצור אמון בקרב האוכלוסייה הפלשתינית ובקרב האוכלוסייה הערבית בישראל. הרושם שנוצר הוא שאין ביכולתה לעשות ושהיא באמת לא עושה. לפני עשר שנים, כשאנשים היו מגיעים לתחנת המשטרה להתלונן נגד שוטר, הם היו מקבלים עוד נזיפה או עוד יריקה באותה תחנה והיו נרתעים להתלונן על מקרים כאלה. במשך ארבע השנים בהן קיימת היחידה הזאת, היא לא הצליחה לחדור למודעות התושבים. הנתונים שנמסרו כאן מאד מפריעים לי כי אם רק 5% מכל התיקים מסתיימים בהגשת כתב אישום, השוטר יודע שהסיכויים שלו להיתפס הם מאד קטנים. גם העונשים שהוזכרו הם קלים מאד ורק אתמול נדהמתי לראות בעיתון ידיעה על כך שחיילים קיבלו אגורה קנס על עבירה שביצעו. אני מבקש שפעילות המחלקה לחקירות שוטרים תהיה יותר אינטנסיבית ותחדור למודעות של התושבים בארץ ובאזורים הפלשתינים.

היו"ר ס' טריף:

מתי הפלוגה שעליה מדובר היתה בסדרת חינוך?

י' סדן:

זאת פלוגה חדשה שהוקמה בחודש יוני, היא נכנסה לפעילות בחודש יולי ולכן לא היתה עדיין בסדרת חינוך. אנחנו מקימים יחידות חדשות בקצב מוגבר ומחודש יולי עד היום הקמנו עוד שתי יחידות. האנשים שבאים לפלוגה חדשה הם כאלה שלא מצאו את מקומם בפלוגות אחרות ועד שהפלוגה הזאת מתייצבת עוברת כשנה וחצי. בזמן זה יש חילופי סגל וכוח אדם עד שהיא יציבה. הפלוגה בה מדובר לא מיוצבת ולפני כחודשיים וחצי החלפתי את המ"פ.

היו"ר ס' טריף:

למה חיילים אחרים שהיו במקום לא דיווחו על המקרה?

י' סדן:

אף אחד לא ראה את זה כי הם היו בסמטה צדדית ואני מניח שכך יעלה גם מהחקירה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני מפקד מג"ב, אני רוצה להביע הערכה למה שעושה מג"ב למען בטחון המדינה. הגורם היחיד שיכול היה לטפל בארועים מאד קשים שנקלענו אליהם בשנים האחרונות הוא משמר הגבול, ועל כך תבואו על הברכה. מכאן צריך לשאוב את הכוח ואת העוצמה לטפל בחריגים. נראה לי שהטיפול והענישה אינם מרתיעים. אני מניח שלא סתם מתלוננים נגד שוטרים ולנתונים שמסרת אני מוסיף את התלוננות שמגיעות לקצין פניות הציבור. במקרים רבים המשטרה מכסה על אנשיה ואסור שזה יקרה. אם המשטרה לא זוכה לאמון הציבור, היא לא יכולה לתפקד.

אני מאד מקווה שחיילי ומפקדי מג"ב וכל הכוחות האחרים בשטח ילמדו לקח ממה שקרה. מה שראינו הזיק לכל המדינה בכל העולם. אני מצפה לכך שתקיימו סדרות חינוך כי למיטב ידיעתי זה עוזר לחיילים. אני מקווה שמח"ש תפרסם נתונים כי כך ניתן יהיה להשפיע בכיוון חיובי.

הוועדה קוראת כאיש אחד למפקד מג"ב ולפיקוד מג"ב לעשות הכל כדי להביא להחדרת הנושא הזה עד אחרון החיילים, להביא לידי ענישה מרתיעה ואם צריך לשם כך חקיקה אנחנו מוכנים לפעול. ועדת הפנים תצא לשטח בשבוע הבא ואני מאד מקווה שנקיים סיור, בתיאום איתך, ונפתיע את החיילים.

י' סדן:

בתיאום איתי זה לא הפתעה.

היו"ר ס' טריף:

יש לנו אמון גדול בך שתבוא יחד איתנו להפתיע אותם ולראות איך הם מתנהגים במחסומים.

י' סדן:

אני מציע שלא תיידעו אותי על מועד הסיור.

היו"ר ס' טריף:

יש לי מידע על כמה מחסומים שיש בהם חיכוך גדול ואנחנו נבקר בהם. תודה רבה לכולם, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 09:20.